

INVESTEREN IN TOEGANG

**De rol van uitgevers bij het verschaffen van toegang tot en verspreiding van
wetenschappelijke en professionele informatie**

*Beleidsdocument van de Groep Uitgevers voor Vak en Wetenschap (UVW) van
het Nederlands Uitgeversverbond*

Woord vooraf voor de lezer

In de wereld van de wetenschappelijke informatie wordt momenteel door alle betrokken partijen volop gediscussieerd over de toegang tot wetenschappelijke informatie. Digitale mogelijkheden om informatie te verzamelen, te verrijken en te verspreiden brengen zowel uitgevers als auteurs, universiteiten en bibliotheken er toe om hun rol in het kader van de nieuwe mogelijkheden nader te beschouwen. Ook de Europese en nationale overheden buigen zich meer dan voorheen over de toekomst van de toegang en verspreiding van kennis.

Uitgevers spelen een cruciale rol in dit proces. De Groep UVW constateert echter dat de toegevoegde waarde van uitgevers lang niet altijd duidelijk is of goed wordt begrepen door partijen buiten de uitgeefsector. Dat was voor het bestuur aanleiding om een UVW-werkgroep onder voorzitterschap van Herman Pabbruwe (directeur Koninklijke Brill nv) in te stellen die gevraagd is om oplossingen aan te reiken die de wetenschappelijke ledenbedrijven van de Groep UVW ondersteunen in hun roluitoefening in de wetenschappelijke wereld.

In dit basisbeleidsdocument '*Investeren in toegang*' wordt de visie van UVW verwoord op de rol van de uitgever en op de uitgangspunten die daarbij van belang zijn. Dit basisbeleidsdocument kan worden gebruikt in gesprekken met belanghebbenden, zoals auteurs, universiteiten, bibliotheken, politici, pers etc. Daarbij moet natuurlijk wel de inhoud aan de specifieke situatie en gesprekspartner per keer worden aangepast.

Inhoud

Woord vooraf voor de lezer

Uitgevers voor Vak en Wetenschap investeren in toegang: een introductie

De auteur en zijn uitgever

Kosten en investeringen in de informatieketen

Brede beschikbaarheid voor de gebruiker

Uitgangspunten voor UVW-beleid

Bijlagen 1-3

Uitgevers voor Vak en Wetenschap investeren in toegang: een introductie

Een wetenschappelijke en/of professionele uitgeverij is een onderneming waar kennis en wetenschap noodzakelijkerwijs worden verbonden aan marktwerking. Zonder marktvraag geen kopers, zonder kopers geen omzet, zonder omzet geen investeringen in nieuwe uitgaven, in de verdere digitalisering van bestaand werk, in de informatieketen en uiteindelijk in de kenniseconomie. De verbinding van marktvraag met de toegang en verbreiding van kennis en wetenschap, vormt de kern van de prestatie van de uitgever, vormt hart en ziel van zijn handelen.

Uitgeverijen die lid zijn van de Groep Uitgevers voor Vak en Wetenschap (UVW), geven voor eigen rekening en risico publicaties uit voor wetenschapsbeoefenaren en gespecialiseerde beroepsgroepen. Hun bedrijfseconomische streven is gericht op continuïteit. De circa 80 aangesloten uitgeverijen van UVW laten zich daarbij leiden door de behoefte van hun klanten naar informatie voor de uitoefening van beroep, wetenschap en studie. (zie [Bijlage 1: UVW-ledenlijst](#))

Onder steeds wijzigende omstandigheden investeren zij in de creatie, toegang, vermeerdering en verspreiding van kwalitatief hoogwaardige informatie. Dat geldt voor zowel internationale concerns als voor kleine en middelgrote, al dan niet gespecialiseerde uitgevers. Het economisch belang van deze sector voor Nederland is, zowel in termen van omzet als werkgelegenheid, aanzienlijk. In Nederland werken er zo'n 6500 medewerkers.

Nederland beschikt over een bijzonder sterke uitgeefsector. Nederlandse uitgeverijen spelen een toonaangevende rol in het wetenschappelijke en professionele publicatiesysteem. Naast een aantal concernuitgevers zoals Elsevier en Kluwer zijn er op het terrein van wetenschappelijke informatie ook middelgrote en kleinere uitgeverijen internationaal actief, zoals bijvoorbeeld de honderden jaar oude Koninklijke Brill of het jonge Amsterdam University Press. De uitgeverijen vervullen op dit moment een aantal cruciale functies binnen de wetenschappelijke en professionele informatieketen. De disseminatie van kennis binnen, maar ook buiten het wetenschapssysteem, vindt voor een groot deel plaats via wetenschappelijke en hoogwaardige vaktijdschriften. Daarnaast spelen de uitgevers een centrale rol bij de kwaliteitsbewaking van de onderzoeksresultaten door hun zorgvuldig opgebouwde en onafhankelijke beoordelingssystemen ('peer review') van ingediende artikelen. Voorts hebben de uitgevers in de afgelopen jaren substantiële investeringen gedaan in het optimaliseren van de beschikbaarheid van wetenschappelijke artikelen en informatie.

Voor buitenstaanders is niet altijd even zichtbaar welke rol uitgevers vervullen. Door conceptualisatie, door het initiëren, genereren, verzamelen, verrijken, opslaan, ontsluiten, vermenigvuldigen, vermarkten en verspreiden dragen uitgevers bij aan de ontwikkeling en grote diversiteit van kennis en informatie. Hoe dat in zijn werk gaat, wordt in [bijlage 2](#) **De rol van de uitgever** beschreven.

In dit document wordt ingegaan op een drietal specifieke aspecten van de wetenschappelijke informatievoorziening: de relatie met de auteur, de kosten en investeringen en de brede beschikbaarheid voor de gebruiker. Tot slot formuleert UVW haar beleidsuitgangspunten

inzake de toegang tot informatie voor vak en wetenschap.

De auteur en zijn uitgever

Uitgevers onderhouden kwalitatieve en langlopende relaties met hun auteurs. Zij bieden de auteur een omgeving die er voor zorgt dat het werk van de auteur wordt ingebed in het brede contextuele verband van zijn wetenschaps- of vakgebied. Op die manier dragen uitgevers bij aan de doorontwikkeling van vak- en wetenschappelijke kennis en zorgen er ook voor dat het werk van de auteur beschikbaar blijft, wordt geïndexeerd, in bibliografieën wordt opgenomen en duurzaam wordt geconserveerd.

De realisatie van idee tot product neemt niet zelden meerdere jaren in beslag. Behalve coach en ondersteuner, is de uitgever ook belangenbehartiger van zijn auteurs bij alle bovengenoemde vormen van openbaarmaking. Hij regelt zijn auteursrechten en draagt zorg voor de bescherming en helpt de auteur om zijn rechten te exploiteren, of het nu gaat om privé, commercieel of collectief gebruik, ongeacht het format en distributiekanaal. De bescherming van de rechten van de auteur vergt in de digitale wereld steeds meer inspanning. Immers, de diversiteit van gebruik en exploitatie nemen toe; de handhaving van de rechten wordt complexer en de kans op ongeautoriseerd gebruik groter.

Auteur en uitgever bepalen in onderling overleg hoe het auteursrecht tussen beide partijen wordt bepaald en tegen welke financiële compensatie, neergelegd in het auteurscontract. De praktijk laat een veelheid aan overdrachtvormen en samenwerkingsrelaties zien tussen uitgevers en auteurs, variërend van volledige overdracht van rechten tot een beperkt gebruik van de content door uitgevers in termen van publiceren en tijd. In alle gevallen garandeert de Auteurswet voor auteurs, uitgevers en gebruikers voldoende ruimte om kennis te nemen van de informatie en deze binnen redelijke voorwaarden verder te verspreiden, óók als de auteur zijn auteursrecht volledig heeft overgedragen. (Zie bij wijze van voorbeeld de desbetreffende passage uit het '**copyright transfer**' formulier van Elsevier van november 2006, [bijlage 3](#).)

Kosten en investeringen in de informatieketen

Met het blijvend en duurzaam toegankelijk en crossmediaal leverbaar maken én houden van content in een zich steeds vernieuwende en complexe technologische omgeving zijn substantiële kosten en investeringen gemoeid.

Uitgevers onderkennen de behoefte van de markt en hebben in de afgelopen decennia overeenkomstig deze behoefte een enorme differentiatie in publicatie- en businessmodellen ontwikkeld. Dit is zeker het geval in de wetenschappelijke wereld waar uitgevers zich in een gemengde economie bevinden van puur commerciële naast not-for-profit university presses en uitgeverijen van wetenschappelijke verenigingen.

Uitgevers investeren voortdurend in nieuwe technologie en in (kennis van) informatie-retrieval. In geen enkele branche is de laatste tien jaar de elektronische verwerking en toegankelijkheid van informatie zover voortgeschreden als in wetenschappelijke en professionele uitgeverijen. Denk daarbij aan Springers Open Choice, aan de experimenten van uitgevers met 'author pays modellen' ten behoeve van open access, aan de ruimte die universiteitsbibliotheken hebben om auteursversies in hun repositories op te slaan, aan de wet- en regelgevingdatabanken van de Sdu, aan de elektronische producten op het terrein van juridische en fiscale informatie van Kluwer: vrijwel alle uitgevers gebruiken al sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw de mogelijkheden van elektronische informatiedragers voor de verspreiding van kennis en ontwikkelden grote kennisdatabases die toegankelijk zijn via internet. Momenteel zijn vrijwel alle wetenschappelijke tijdschriften online beschikbaar. Met betrekking tot boeken zijn gebruikers en uitgevers nog op zoek naar de juiste vormen van elektronische ontsluiting en bijpassende verdienmodellen. Samenwerking van de meeste UVW-leden met Google en andere zoekmachines en experimenten met publishing on demand illustreren de actieve rol die uitgevers spelen in de brede toegankelijkheid van wetenschappelijke en professionele informatie.

De investeringen in digitale uitgaven hebben als een katalysator gewerkt ten aanzien van de productie en het gebruik van (wetenschappelijke) kennis en een substantieel effect gehad op de toegang en beschikbaarheid van informatie. Wetenschappelijke uitgevers investeren jaarlijks wereldwijd honderden miljoenen in het elektronisch opslaan en verspreiden van hun content; zij houden blijvend inmiddels honderdduizenden wetenschappelijke artikelen in duizenden peer reviewed tijdschriften up to date. De ontwikkeling van wetenschappelijke databases zoals 'Science Direct' betekenden een revolutie in de wetenschappelijke onderzoeksproductiviteit. Door de investeringen in complexe databanken kunnen gebruikers dwars door talloze bronnen zoeken en content verbinden met lokale en met citatiebanken.

Voorts hebben de uitgevers in de afgelopen jaren substantiële investeringen gedaan in het optimaliseren van de beschikbaarheid van wetenschappelijke artikelen door het ontwikkelen van onder andere:

- een infrastructuur die klanten wereldwijd 24 uur per dag toegang verschaft, inclusief klantenservice en technische ondersteuning, alsmede een meld- en bewaarpunt om op te kunnen treden in geval van inbreuken of andere onrechtmatige publicaties;

Investeren in toegang

© UVW

Amsterdam, juli 2007

www.nuv.nl

- gratis, dan wel voor een zeer gereduceerd tarief, toegang tot wetenschappelijke informatie voor ontwikkelingslanden (de projecten 'HINARI' en 'AGORA');
- samenwerking met abstracting en indexing services;
- het door de commerciële uitgevers opgezette en betaalde 'CrossRef' project, waardoor het linken tussen de verschillende artikelen sterk werd verbeterd;
- samen met andere belanghebbende partijen internationaal geaccepteerde uitgeefstandaarden, zoals de Digital Object Identifier (DOI), ONIX, COUNTER (gebruiksrapportage), Unicode, Open URL, etc.;
- overeenkomsten met blindenbibliotheken voor de openbaarmaking van hun content voor visueel gehandicapten;
- e-depots in nationale bibliotheken
- en andere digitale archieven.

Brede beschikbaarheid voor de gebruiker

De substantiële investeringen van uitgevers in de toegang tot informatie leveren onderzoekers en gebruikers veel voordelen op: er is steeds meer informatie die sneller beschikbaar komt, beter en efficiënter toegankelijk en doorzoekbaar is. Wetenschappelijke instellingen hebben toegang tot een veelvoud van het aantal tijdschrifttitels ten opzichte van de printabonnementen. Het aantal institutionele gebruikers in Europa groeide in de eerste drie jaar met 60 procent; in Nederland hebben alle universiteiten en hogescholen toegang tot internationale wetenschappelijke tijdschriften.

Ondanks al die investeringen is de prijs per artikel de laatste jaren sterk gedaald. Door de samenwerking van universiteiten en hogescholen aan de inkoopkant en de samen met deze partijen ontwikkelde campuslicenties hebben ook eindgebruikers van deze instellingen nu toegang tot wetenschappelijke content en is er sprake van gezonde marktwerking.

De laatste jaren zien we de opkomst van ‘digital academic repositories’. Deze repositories vervullen een rol voor academische instituten bij het openbaar maken van de wetenschappelijke productie van een dergelijk instituut. Een deel van deze artikelen in deze repositories is reeds verschenen in peer reviewed tijdschriften bij wetenschappelijke uitgevers, hoewel in de repositories niet de uiteindelijke gepubliceerde versie verschijnt, maar de finale versie van het manuscript van de auteur indien daartoe toestemming is verleend door de uitgever.

Als voorbeeld van de ruimte die wetenschappelijke auteurs veelal hebben om hun om hun bevindingen te delen met andere wetenschappers, om hun werk op te nemen in repositories en beschikbaar te stellen voor onderwijs is in [bijlage 3](#) het ‘copyright transfer’ van Elsevier opgenomen. Hieruit blijkt dat vaak ten onrechte wordt verondersteld dat uitgevers hun auteurs geen enkele ruimte tot hergebruik zouden geven.

Daarnaast experimenteren uitgevers met ‘open access’ modellen, zoals Springer met Open Choice en Elsevier met Sponsored Access, waarbij auteurs tegen betaling kunnen kiezen voor publicatie op basis van ‘open access’ of op de gebruikelijke manier (het abonnementenmodel). Amsterdam University Press werkt samen met wetenschappelijke instellingen op basis van publicatiemodellen waarin de repository van de betreffende instelling een eigen plaats in de uitgeefketen heeft gekregen.

Het is overigens nog niet duidelijk of deze modellen de continuïteit van de wetenschappelijke informatievoorziening ondersteunen. Ook is het de vraag of dergelijke modellen financieel, organisatorisch en technisch in staat zijn en blijven om de compleetheid, accuraatheid en authenticiteit van de wetenschappelijke informatie te garanderen.

Het UVW en het Nederlands Uitgeversverbond zijn nauw betrokken bij goed werkende vormen van zelfregulering die in de informatieketen een rol van betekenis spelen: zo is er regelmatig overleg tussen UVW en Stichting SURF en zijn er depotregelingen opgesteld tussen NUV en KB als het gaat om conservering van informatie op basis van goedwerkende zelfregulering. Deze regeling is uitgebreid met aanvullende afspraken met een groot aantal

uitgevers over het deponeren en conserveren van digitale uitgaven. Nederland en de KB
gelden wat dit betreft als een internationaal voorbeeld.

Uitgangspunten voor UVW-beleid

Uit dit basisbeleidsdocument mag de essentiële rol van uitgevers bij de kwaliteit, brede toegankelijkheid en verspreiding van informatie duidelijk worden, waarbij juist de onafhankelijke positie van uitgevers in de informatieketen borg staat voor de kwaliteit van de informatie op de lange duur. Willen uitgevers de in bijlage 2 geschetste activiteiten adequaat kunnen blijven ontplooiën, dan zijn daarbij voor UVW de volgende uitgangspunten richtinggevend voor het te voeren beleid:

1. Continuering van de kwaliteit van de informatie- en kennisverspreiding

De mate van toegang en gebruik van informatie zijn nog nooit zo hoog geweest als nu.

Uitgevers zijn in essentie gebaat bij een zo breed mogelijke verspreiding van hun producten op een vrije markt. Zij moeten hun investeringen terugverdienen in een concurrerende omgeving. Markt en concurrentie vormen de basis voor de innovatie en het efficiëncystreven van uitgevers. Wanneer een particuliere onderneming investeert in de toegankelijkheid van publiek gefinancierd onderzoek dient daar een redelijke 'return on investment' tegenover te staan.

Ingrijpen in het bestaande uitgeefproces en de auteursrechtelijke structuur leidt tot verstoring van de bestaande informatieketen en -voorziening, remt de investeringsambitie en innovatie van uitgevers af en leidt tot aantasting van de integriteit van de bestaande informatieketen.

2. Gezond ondernemingsklimaat

Uitgevers investeren in de brede verspreiding van kennis en informatie en dragen bij aan de ontwikkeling van de duurzaamheid daarvan tegen marktconforme inspanningen. Als de overheid wil dat zij dat blijven doen, moet er sprake blijven van een gezond klimaat waarin universiteiten, hogescholen en uitgevers samen werken aan verdergaande verbetering van de toegang tot informatie en waarin een transparant beeld bestaat van alle kosten van het uitgeefproces in een solide informatieketen.

3. Voldoende onderzoeksbudget

Het wereldwijde onderzoek, mede door opkomende landen zoals China en India, neemt toe en door de verbetering van de ontsluiting is er ook veel meer gebruik van informatie. Als Nederland hierin een vooraanstaande rol wil blijven spelen is het vereist dat daarvoor ook voldoende onderzoeksbudget voor aanwezig is.

4. Bescherming toegevoegde waarde

Uitgevers investeren in toegang tot informatie. Deze toegevoegde waarde verdient bescherming. De product- en prestatiebescherming vindt plaats op basis van het databankenrecht en auteursrecht dat de uitgever van de auteur dient te verkrijgen. Uitgevers en auteurs hebben belang bij een sterk auteursrecht. In een digitale en 'globaliserende' wereld is het auteursrecht een onmisbare peiler om auteurs en uitgevers te beschermen tegen misbruik en plagiaat en om de echtheid en de kwaliteit van kennis en informatie te valideren, mede ter bescherming van de morele rechten van de auteur.

5. *Auteursrecht biedt garantie, geen belemmering voor toegang*

Uitgeefproducten zijn in principe vrij beschikbaar, dat wil zeggen ongeacht tijd, plaats of vorm. Om auteurs en uitgevers te compenseren voor hun inspanningen bij het beschikbaar maken van de kennis en informatie, dienen bestaande auteursrechten te alle tijden te worden gerespecteerd door elke afnemer en voor elk type gebruik. Waar dit niet kan, wordt via zelfregulering getracht tot oplossingen te komen – bij voorkeur in samenwerking met alle betrokken partijen met als oogmerk de continuering van de bestaande marktdynamiek. Bij digitaliseringprojecten van bibliotheken dient een duidelijk onderscheid te worden gemaakt tussen enerzijds de conserveringsfunctie, waaraan uitgevers sinds jaar en dag meewerken op basis van goed werkende zelfregulering, en anderzijds de publicatie daarvan buiten de bibliotheek. Belangrijke voorwaarde voor terbeschikkingstelling buiten de bibliotheek is dat de bibliotheken de beschikbaarstelling binnen een gecontroleerde omgeving kunnen brengen en dat er rekening wordt gehouden met investeringen in digital right management (drm)- en mogelijk betaalde licentiesystemen. Ook hier is het van belang dat direct bij de opzet al samenwerking met de uitgevers wordt gezocht.

6. *Zelfbeschikkingsrecht van auteur blijft groot*

Het auteursrecht biedt de auteur een goede uitgangspositie om te beschikken over wat er met zijn werk mag gebeuren. De auteur kan daarover met de uitgever in vrijheid afspraken maken. Daarvoor zijn voldoende modellen en varianten beschikbaar.

7. *Vrije marktwerking*

Uitgaven door publieke instellingen en overheden zou moeten worden gerechtvaardigd door de behoefte van de markt aan institutionele uitgaven. De principes en de praktijk van deze uitgaven dienen eveneens onderhevig te zijn aan vrije marktwerking en bijbehorende regulering en maatregelen om inzichtelijk te maken welke toegevoegde waarde wordt geleverd.

8. *Gebruiksgerelateerde voorwaarden en prijzen*

De prijs voor uitgeefproducten heeft in de meeste gevallen een relatie met de omvang van het gebruik, bijvoorbeeld de potentiële te verkopen oplage van een boek of het aantal bestaande abonnees. Wanneer de reproductie en/of her-publicatie niet in de prijs is inbegrepen, dient daarvoor te worden betaald door degene die reproduceert en wel in de mate waarin wordt gereproduceerd. Universiteiten belasten die kosten ook door aan de feitelijke gebruikers, bijvoorbeeld studenten.

9. *Laag BTW-tarief voor alle informatieproducten*

Informatieproducten als boeken, tijdschriften en kranten hebben terecht een laag BTW tarief ter bevordering van de toegang tot informatie. Elektronische uitgeefproducten vallen echter onder het hoge BTW-tarief waardoor brede elektronische verspreiding wordt bemoeilijkt. De

overgang naar elektronische kennisproducten voor universiteiten en onderwijsinstellingen (die de BTW niet kunnen aftrekken) veroorzaakt alleen door een andere drager of een andere distributievorm een prijsstijging met 13%. Nederland moet zich sterk maken voor een laag BTW-tarief voor alle informatieproducten om de overgang naar elektronische producten (en daarmee een bredere beschikbaarheid) te stimuleren.

10. Toegang voor iedereen

In het kader van een zo breed mogelijke verspreiding en toegankelijkheid van kennis en informatie ondersteunt de Groep UVW collectieve afspraken om de toegang tot informatieproducten of het gebruik daarvan mogelijk te maken of te vereenvoudigen, zoals bijvoorbeeld gratis beschikbaarstelling aan leesgehandicapten en billijke vergoedingsregelingen voor onderwijsgebruik van onderdelen van uitgaven.

De overheid heeft hierbij een coördinerende en stimulerende, waarbij de regels primair aan zelfregulering dienen te worden overgelaten. In Nederland blijkt dat dit goed werkt.

BIJLAGEN 1 - 3

Bijlage 1 LEDENLIJST GROEP UITGEVERS VOOR VAK EN WETENSCHAP

- 1 Agiel, Uitgeverij
- 2 Aksant, Uitgeverij
- 3 Amsterdam University Press BV
- 4 ANWB-Media
- 5 Arko Sports Media BV
- 6 Arko Uitgeverij BV
- 7 Aromedia Publishing BV
- 8 BDU Uitgevers BV, Koninklijke
- 9 Bedrijfschap Afbouw
- 10 Bekadidact BV, Uitgeverij
- 11 Benjamins Uitgeverij BV, John
- 12 Bijleveld, Erven J.
- 13 Bohn Stafleu van Loghum BV
- 14 Boom uitgevers BV
- 15 Boom uitgevers Den Haag
- 16 Boom/Uitgeverij SUN, Uitgeverij
- 17 NUVO (Nederlandse Unie van Optiekbedrijven)
- 18 Brill NV, Koninklijke
- 19 BusinessTrends Media
- 20 Compres BV, Uitgeverij
- 21 Coöperatieve Nederlandse Bloembollencentrale
- 22 Coutinho BV, Uitgeverij
- 23 Cramwinckel Uitgever, Otto
- 24 CRV Holding BV
- 25 DATEC VOF
- 26 Eisma Businessmedia BV
- 27 Elsevier BV
- 28 FD Mediagroep
- 29 Gorcum BV, Koninklijke Van
- 30 Harcourt Assessment BV
- 31 HBuitgevers
- 32 Industrielinqs pers en platform BV
- 33 Jongbloed Uitgeversgroep
- 34 Katholieke Bijbelstichting
- 35 Keesing Group BV
- 36 Noordervliet Media BV
- 37 Keesing Reference Systems BV
- 38 Kerckebosch BV, Uitgeverij
- 39 Kijkover BV
- 40 Kluwer BV
- 41 Kluwer Law International
- 42 Koggeschip Vakbladen BV
- 43 Kok ten Have BV, Uitgeefmaatschappij
- 44 Lakerveld BV, Uitgeverij
- 45 LexisNexis BV
- 46 LTO Noord
- 47 MAKLU BV
- 48 Media Business Press BV
- 49 Nassau BV, Uitgeverij
- 50 NDC/VBK de uitgevers
- 51 Nelissen BV
- 52 Nijgh Periodieken BV
- 53 NT Publishers BV
- 54 Paris, Uitgeverij
- 55 Pearson Education Benelux BV
- 56 Picidae BV
- 57 Prelum Uitgevers
- 58 Quorum Uitgevers BV
- 59 Reed Business BV
- 60 Reed Elsevier Nederland BV
- 61 Sdu Uitgevers BV
- 62 Sdu v/h Staatsdrukkerij/Uitgeverij
- 63 Security Press BV
- 64 Segment BV
- 65 Springer Science+Business Media BV
- 66 Springer Uitgeverij BV
- 67 Standex First BV
- 68 Standex Periodieken BV
- 69 SWP BV, Uitgeverij
- 70 Tijdstroom Uitgeverij BV, De
- 71 Transport en Logistiek Nederland
- 72 Vakbladen, Stichting
- 73 Verloren BV, Uitgeverij
- 74 Vlieghe Media
- 75 VNU Business Media Europe
- 76 VNU Business Publications
- 77 VU Uitgeverij BV
- 78 Wageningen Academic Publishers
- 79 Weij Periodieken BV, Van der
- 80 WEKA Uitgeverij BV
- 81 Wolters-Noordhoff

Investeren in toegang

© UVW

Amsterdam, juli 2007

www.nuv.nl

Bijlage 2 DE ROL VAN DE UITGEVER: HOE KOMT EEN UITGAVE TOT STAND?

Conceptuele fase: van idee naar plan

Aan het begin van elke uitgave staat een idee. Een idee dat ontstaat op grond van marktonderzoek, uit auteurscontacten, door klantenbezoek, via het netwerk dat de uitgever heeft in en door zijn kennis van (de ontwikkeling in) zijn markten. In de wetenschappelijke wereld komen ideeën doorgaans uit de wetenschappelijke wereld zelf. Het idee kan betrekking hebben op een boek, tijdschrift of een elektronische uitgave. De uitgever toetst een uitgeefidee aan zijn uitgeefstrategie en passendheid binnen zijn bestaande portfolio. Hij onderzoekt de haalbaarheid ervan in termen van kwaliteit, originaliteit, concurrentie, marktvrage en -bereikbaarheid.

Het idee wordt een meer omlijnd concept waarbij vragen zijn beantwoord als: wat is het beste format voor de materialisatie van het idee (hoe wordt het idee vertaald in bruikbare inhoud voor de beoogde doelgroep en haar informatiebehoefte); in welke informatiefunctie moet de content voorzien, welke productvorm en welke verspreidingswijze horen daarbij, etc.? Al dit soort vragen moet worden beantwoord om ten slotte uit te kunnen rekenen wat de realisatie gaat kosten en of de kosten kunnen worden gedekt door de verwachte verkoop bij een marktconforme prijsstelling.

Initiële fase: van concept naar uitgeefbeslissing

Een uitgever neemt een uitgeefbeslissing niet nadat het concept in nauw overleg met wetenschappers of vakgenoten is uitgewerkt. In overleg met wetenschappelijke of deskundige redactieraden worden auteurs benaderd en de functionele eisen waar het product aan moet voldoen, vastgesteld. In samenwerking met de commerciële-, logistieke-, administratieve- en productieafdeling worden een realisatie- en opslagtraject uitgewerkt en worden een promotieplan, procedures en een planning opgesteld voor verkoop en distributie. Ook worden afspraken gemaakt over auteursvergoedingen, betalingen e.d. Dit zijn allemaal bouwstenen voor het op te stellen uitgeefplan. De finale beslissing of het idee uitmondt in een werkelijke uitgave neemt de uitgever op basis van dit plan.

Realisatie: van concept naar content

Als het besluit om te het concept te gaan uitgeven, is genomen, worden met de auteurs contracten afgesloten over de publicatierechten van de auteurs zelf en die van de uitgever, over het honorarium, vormgeving, planning etc. De auteur gaat aan de slag. Auteurs leveren hun manuscript in ter publicatie in een tijdschrift of binnen een fonds. De wetenschappelijke uitgever organiseert een onafhankelijke, kwalitatieve beoordeling van het manuscript op basis van het 'peer review' systeem. Pas als een artikel of manuscript voldoende kwaliteit heeft (dat wil zeggen in de ogen van vakgenoten voldoende origineel is en bijdraagt aan het vakgebied), wordt het daadwerkelijk gepubliceerd. Bij een professionele uitgave wordt de inhoudelijke, kwalitatieve beoordeling veelal door een onafhankelijke externe redactieraad van autoriteiten in een vakgebied gedaan waarna de auteur begeleid wordt door een redacteur van de uitgeverij. Deze ondersteunt als een regisseur de auteur bij zijn (bronnen- en beeld)research, regelt voor hem de toegang tot en de rechten van aanvullend materiaal. Tot slot checkt en

Investeren in toegang

© UVW

Amsterdam, juli 2007

www.nuv.nl

verbetert de bureauredactie van de uitgeverij de consistentie van het werk qua tekststructuur, stijl en spelling. Dan wordt in overleg met de auteur of redactie de vormgeving bepaald en uitgevoerd door ontwerpers, webmasters, grafische vormgevers, fotografen en/of illustratoren.

Vindbaarheid, opslag, publicatie en distributie

Na gereedkomen wordt het werk geschikt gemaakt voor elektronische opslag in databanken. Tekst en illustratiemateriaal worden van metadata en tags voorzien en geïndexeerd, zodat ze vindbaar en doorzoekbaar zijn en kunnen worden gekoppeld aan andere bestanden; het werk wordt gecodeerd ten behoeve van auteurs- en toegangsrechten en versiebeheer. Na al deze handelingen kan het werk mediumneutraal worden opgeslagen in de databanken van de uitgever en is het in principe gereed voor publicatie op elk door de markt gewenst platform, in elk format en via elk denkbaar distributiekanaal, overal ter wereld. Afhankelijk van de informatiefunctie kan het werk nu worden gepubliceerd als boek, tijdschriftartikel of als elektronische content. Ook kan het werk deel uit gaan maken van grotere verzamelingen en archieven. Van printproducten wordt voor een langere periode voorraad aangehouden of via printing on demand blijvend beschikbaar gemaakt.

Tot slot zorgt de uitgever ervoor dat productieproces en materiaalgebruik voldoen aan nationale en internationale regelgeving met betrekking tot hergebruik van papier en karton, ‘ecolabels’ van verpakkingsmateriaal e.d.

Marketing en verkoop

De uitgever ontwikkelt een scala aan (internationale) activiteiten om een werk onder de aandacht van de beoogde doelgroepen te brengen. Hij zorgt er voor dat het werk wordt besproken in relevante media, regelt interviews met de auteur in de vakpers en op beurzen, regelt presentaties op bijeenkomsten, regelt dat het werk vindbaar is door zoekmachines en op relevante sites, maakt afspraken met bibliotheken en documentatiecentra voor de opname van het werk in elektronische en printcollecties, in besloten en of open archieven, zorgt dat het werk aan studenten kan worden geleverd via boekhandel of langs elektronische weg in de vorm van (campus)licenties, zorgt er voor dat het werk wordt opgenomen en geconserveerd in nationale depots en dat het beschikbaar komt voor visueel gehandicapten.

Bij elektronische publicaties dient de uitgever ook te zorgen voor technische ondersteuning van de klant via een helpdesk. Voor elk type contentlevering en gebruik van het werk zal de uitgever moeten zorgen voor de geautoriseerde en structurele toegang en betaalbaarstelling. En ten slotte zal de uitgever er voor moeten zorgen dat elke betaling van elke klant voor elk type content kan worden herleid tot iedere relevante auteursafpraak in relatie tot de gedane content opdat ook de rechten van auteurs adequaat kunnen worden gematerialiseerd.

Bijlage 3

Voorbeeld van de rechten die blijven voorbehouden aan de auteurs van wetenschappelijke artikelen bij Elsevier (*status november 2006, zie voor de meest recente versie www.elsevier.com*):

- the right to make copies of the journal article for their own personal use, including for their own classroom teaching use;
- the right to make copies and distribute copies (including through e-mail) of the journal article to research colleagues, for the personal use by such colleagues (but not commercially or systematically, e.g. via an e-mail list or list serve);
- the right to post a pre-print version of the journal article on Internet web sites including electronic pre-print servers, and to retain indefinitely such version on such servers or sites (see also our information on electronic preprints for a more detailed discussion on these points.);
- the right to post a revised personal version of the text of the final journal article (to reflect changes made in the peer review and editing process) on the author's personal or institutional web site or server, with a link to the journal home page (on elsevier.com);
- the right to present the journal article at a meeting or conference and to distribute copies of such paper or article to the delegates attending the meeting;
- for the author's employer, if the journal article is a 'work for hire', made within the scope of the author's employment, the right to use all or part of the information in (any version of) the journal article for other intra-company use (e.g. training);
- patent and trademark rights and rights to any process or procedure described in the journal article;
- the right to include the journal article in full or in part in a thesis or dissertation (provided that this is not to be published commercially);
- the right to use the journal article or any part thereof in a printed compilation of works of the author, such as collected writings or lecture notes (subsequent to publication of the article in the journal); and
- the right to prepare other derivative works, to extend the journal article into book-length form, or to otherwise re-use portions or excerpts in other works, with full acknowledgement of its original publication in the journal.